

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

ŞEMOT • תנ"ך

MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

BASED ON THE TEACHINGS AND WRITINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS 7"צט

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift."

- Rabi Sacks

Lanetleri Nimetlere Dönüştürmek

• Bu özet, Rabi Sacks'ın bu haftaki Covenant & Conversation yazısından uyarlanmıştır. Bu yazıya aşağıdaki adresten erişilebilir: <https://www.rabbi-sacks.org/covenant-conversation/shemot/turning-curses-into-blessings/>

Bereşit kitabı neredeyse dingin ve huzurlu denebilecek bir tonla sona ermiştir. Aile tekrar bir araya gelmiştir. Yaakov uzun zamandır kayıp olan oğlunu bulmuştur. Yosef kardeşlerini affetmiştir. Onun koruması ve etkisi altında, aile, Mısır'ın en gelişen bölgelerinden biri olan Goşen'e yerleşmiştir. Evleri, mülkleri, yiyecekleri vardır; Yosef'in korumasına ve Paro'nun lütfüne sahiptirler. Bu, olasılıkla, Avraam'ın aile tarihinin altın anlarından biri gibi görünmekteydi.

Sonra, o zamandan bu yana birçok kez olduğu gibi, "Yosef'i tanımayan yeni bir Paro tahta çıktı" (Şemot 1:8). Şemot kitabına başladığımız aşamada siyasi bir iklim değişikliği gerçekleşir. Aile gözden düşer. Paro, danışmanlarına "Bene Yisrael halkı bizden çok kalabalık ve güçlü hale geliyor" der. "Gelin onlara karşı zekice davranalım ki çoğalmasınlar" (Şemot 1:9-10). Ve bu şekilde başlayan angarya köleliğe, kölelik de soykırım girişimine dönüşmüştür.

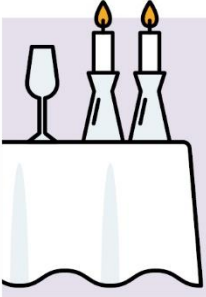
Bu hikâye bizim hafızamıza kazınmıştır. Onu her Pesah'ta anlatır ve dualarımızda özetleriz. Bu, Yahudi olmanın bir parçasıdır. Yine de, atalarımızın köleliği hakkındaki anlatımın içinde özellikle parlayan bir ifade vardır: "Ama onlara ne kadar eziyet ettilerse, o kadar çoğalıyorlar ve o kadar yayılıyorlardı." Bu da, en az çekilen zulmün kendisi kadar Yahudi olmanın bir parçasıdır. İşler ne kadar kötüye giderse, biz o kadar güçleniriz. Yahudiler sıkıntılı bir süreç içinde yalnızca hayatta kalan değil, aynı zamanda gelişip serpilen bir halktır.

Yahudi tarihi sadece, daha az azimli grupları olasılıkla tarih sahnesinden silecek türdeki facialara Yahudilerin dayanabilmelerinin bir hikâyesi olmaktan ibaret değildir. Aynı zamanda bir mesajdır: Her felaketin ardından Yahudiler kendilerini yenilemişlerdir. Tıpkı Makabilerin bir miktar kayıp yağı bulabilmiş olmaları gibi, halkımız da her seferinde, o zamana kadar gizli kalmış ve kendilerini,

Tanrı'nın mesajını dünyaya taşımakla görevli halk olarak kolektif yönden ifade etmenin yeni şekillerini beslemekte kullandıkları bir güç ve ruh rezervi keşfetmişlerdir.

Acaba, zayıflığı kuvvete, sıkıntılı zamanları avantaja, karanlığı ışığa dönüştürme konusundaki bu Yahudi kabiliyeti nereden gelmiştir? Bunun tarihi, halkımızın, ismini – Yisrael – aldığı ana kadar geri gider. O zaman Yaakov gece vakti tek başına bir melekle güreşmiş ve şafak sökerken, rakibi ona kendisini bırakması için yalvarmıştı. "Beni mübarek kılana kadar gitmene izin vermeyeceğim" dedi Yaakov (Bereşit 32:26). İşte bizim bu tuhaf, kendimize has inatçılığımızın kaynağı budur. Gece boyunca güreşmiş olabiliriz. Bitkin ve tükenmişliğin eşliğinde olabiliriz. Yaakov gibi kendimizi topallar halde bulmuş olabiliriz. Ama yine de, bu karşılaşmadan bir bereket, bir nimet çıkarmadan, düşmanımızın ayrılmasına izin vermeyiz. Zaman içinde, bunun küçük çaplı ve geçici bir tavır olmadığı anlaşılmıştır. Yaakov'un yeni isminin ve bizim kimliğimizin temeli haline gelmiştir. Yisrael – "Tanrı'yla ve insanlarla güreşen ve başarılı olan" (Bereşit 32:28) halk, her çatışma ve faciayla daha da güçlenen ulustur.

Hayatın kötü anlarını bir yaratıcılık mahmuzuna dönüştürme konusundaki bu kabiliyetimizde, inanılmaz bir pratiklik kadar, derin bir manevi nitelik de vardır. Sanki içimizde, derinlerde bir yerde bir ses vardır ve bize şöyle demektedir: "Ne kadar kötü de olsa, bu durumdasın, çünkü gerçekleştirilmeyi bekleyen bir görev, edinilmeyi bekleyen bir beceri, geliştirilmeyi bekleyen bir kuvvet, öğrenilmeyi bekleyen bir ders, bertaraf edilmeyi bekleyen bir kötülük, açığa çıkarılmayı bekleyen bir ışık kırılımı, keşfedilmeyi bekleyen bir nimet var; zira Ben, çekilen acılarla yeteri kadar uzun süre boyunca ve sarsılmaz bir inançla boğuşulduğu takdirde bu acılardan büyük nimetler çıkarılabileceği konusunda insanlığa tanıklık etmen için seni seçtim."

Şabat Sofrasında

1. Sizce trajedinin yaratıcılığa yol açabilmesinin sebebi nedir?
2. Hiç bunu kendi hayatınızda veya tanıdığınız insanlarla yaşadınız mı?
3. Yahudi tarihinde, lanetleri nimetlere dönüştürmek şeklindeki bu olgunun hangi örneklerini bulabiliyorsunuz?

Bir Aptalın Umudu

Rabi Dr. Raphael Zarum

En sevdiğim kitaplardan biri, Tolkien'in *Yüzüklerin Efendisi* romanıdır. Hobbit adı verilen ırka mensup dört basit küçük yaratığın, nasıl da karanlık ve kötülüğe karşı ayağa kalkıp dünyayı değiştirebildiklerinin hikâyesini anlatır.

Uzun ve tehlikelerle dolu bir yolculuğun ardından her şeyin kaybedilmiş gibi görüldüğü bir an gelir. Nihai savaştan hemen önceki gecedir ve hobbitlerden biri, adı Pippin, büyük büyücü Gandalf'ın yanında durmakta ve ikisi birlikte, her türden kötü ve korkunç canavarların onları imha etmek üzere toplanmakta olduğu kötülükler diyarı Mordor'a bakmaktadır. Kahramanlarımız yorgundur, korku içindedir ve düşman sayısal açıdan baskındır.

Pippin titreyerek Gandalf'a döner ve sorar "Hiç umut var mı?" Büyücünün cevabı, acımasız bir açık sözlülükle gelir: "Aslında hiçbir zaman umut yoktu." Ama o zaman, küçük hobbitin yüzündeki dehşet ifadesini gören Gandalf birden bire gülümser ve ekler: "Pekâlâ... olsa olsa bir aptalın umudu." Ve sonra ikisi tekrar, tehditkâr Mordor'a bakmak üzere tekrar gözlerini oraya doğru çevirirler.

Mısır'da asırlar süren köleliğin ardından, Bene Yisrael neredeyse her şeyden ümitlerini kesmişlerdi. Bir daha özgür olmayı hayal bile edemiyorlardı. Moşe Tanrı'dan bir mesajla geldiği zaman bile, çoğu bunun olsa olsa bir aptalın umudu olduğunu düşünmüştü. Ama işte, Tanrı'nın yardımıyla, kölelik sona erdi ve Bene Yisrael Mısır'dan muzaffer bir şekilde çıktılar. Umut sahibi olmak asla aptalca değildir – hiç umut olmadığını düşündüğünüz zaman bile.

- Rabi Dr. Raphael Zarum, Londra Yahudi Araştırmaları Okulu Dekanı ve Rabi Sacks Çağdaş Yahudi Düşüncesi Kürsü Başkanı'dır.

A CLOSER LOOK

- Rabi Zarum, Rabi Sacks'ın **Şemot** yazısı hakkındaki kendi düşüncelerini paylaşıyor.

"Lanetleri Nimetlere Dönüştürmek" başlıklı yazıdan başlıca çıkarımınız ne oldu?

Yahudi olmanın asla vazgeçmemek demek olduğu nosyonu. Bu, her şey aksi gidiyor gibi görüldüğü zaman bile işleri daha iyi hale getirmek için yollar aramak anlamına gelir. Biz asla vazgeçmemiş bir halkın çok eskilere uzanan soyundan geliyoruz ve hâlâ burada olmamızın sebebi de budur.

Bu haftaki yazıda sizi en çok ne etkiledi?

Rabi Sacks, Şemot kitabının açılış bölümünde yer alan en şaşırtıcı cümleyi öne çıkarmaktadır: "Onlara ne kadar eziyet ettilerse, o kadar çoğalıyorlar ve o kadar yayılıyorlardı" (Şemot 1:12). Bu şaşırtıcıdır, çünkü aslında tam tersi olmalıydı. İşler çok fazla zorlaştığı zaman birçok insan vazgeçer! Aslına bakılırsa, *Midraş*, Bene Yisrael'den birçok erkeğin gerçekten de *vazgeçtiğini* öğretmektedir. Dünyaya daha fazla çocuk getirmek istemiyorlardı, zira onları, acı ve zorluk dolu bir yaşam boyu köleliğe mahkûm etmiş olacaklarını düşünüyorlardı. Moşe'nin babası bile böyle düşünmüştü.

Durumu tersine dönüştürenler, kadınlar olmuştur. Kadınlar ne olursa olsun dünyaya yeni hayatlar getirmeye kendilerini adanmışlardı. Kocalarını ve babalarını yola devam etmeye ve ailelerini inşa etmeye ikna ettiler. Hayatın değerli olduğunu ve onun için savaşmaya her zaman degeceğini anlamışlardı. Onların bu adanmışlığı Mısırlıları şaşırtmış ve Tanrı'ya Bene Yisrael'in nelere kabil olduğunu göstermiştir.

Rabi Sacks'ın sizin inancınız üzerinde ne gibi bir etkisi oldu?

İşimin – yetişkinlere Tora öğretmek ve Yahudi okulları için öğretmenler yetiştirmek – bir parçası olarak, Rabi Sacks'la neredeyse on yıl boyunca düzenli olarak görüşme şansına sahip olmuştum. Bazı zamanlarda, işler pek

TORAH TRIVIA

S: Şemot kitabının ilk dört sözcüğü, "*ve-ele şemot Bene Yisrael*" şeklindedir: "ve bunlar, Yisrael'in oğullarının isimleridir." Acaba bu sözcükler ne konuda ipucu içermektedir?

C: Baal Aturim (Şemot 1:1 açıklamalarında), Gemara'dan (Berahot 8b) alıntı yapar ve bu dört sözcüğün harflerinin, her hafta haftanın *peraşasını* iki kez orijinal İbranice metniyle ve bir kez Onkelos'un Aramca çevirisiyle (*targum*) okumak şeklindeki geleneğe işaret ettiğini söyler.

VeELE (Vav-Alef-Lamed-E): VeAdam Aşer Lomed A-Seder

ŞeMOT (Şin-Mem-Vav-Tav): Şenayim Mikra VeEhad Targum

BeNE (Bet-Nun-Yod): BeKol Naim Yaşir

YiSRaEL (Yod-Şin-Reş-Alef-Lamed): Yiye Şanim Rabot Aruhim LeOlam

Bu sözcüklerin anlamı şöyledir: "Ve *peraşayı* iki kez asıl metni ve bir kez *targum* ile okuyan ve [bunu] hoş bir sesle şarkı [şeklinde] söyleyen kişi, ebediyen, uzun ve çok sayıda yıla nail olacaktır."

iyi gitmediği, programlar başarısız olduğu veya yeteri kadar para olmadığı zaman üzüntü ve hüsrana hissedirdim.

Rabi Sacks bunu anlardı. Kendi karşılaştığı zorlukları benimle paylaşırdı. Hayatın Moşe için, Kral David için ve Kraliçe Ester için tahminen ne kadar zor olduğu hakkında konuşurduk. Bu ona enerji, bana da ilham verirdi. Bana, ta Avraam'a kadar geri giden süreç boyunca hepimizin, her Yahudi'nin, hep birlikte bunun bir parçası olduğumuzu öğretti. Ve ben, onun ofisinden her zaman heyecan duygusuyla, bir sonraki sınavı göğüslemeye hazır bir halde çıkardım.

- David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma dünyanın her yerinde Amazon'dan temin edilebilir.

